

OPONENTSKÝ POSUDOK HABILITAČNEJ PRÁCE

Názov práce: *Súčasná perspektívy estetiky environmentu*

Autor práce: Mgr. Adrián Kvokačka, PhD.

Oponent: doc. Mgr. Sandra Zákutná, PhD.

Odbor HIK: estetika

Aktuálnosť zvolenej témy

Téma predloženej habilitačnej práce je veľmi aktuálna. Na Slovensku neexistujú publikácie, ktoré by sa estetike environmentu venovali v komplexnej podobe, napriek tomu, že vo svete je estetike environmentu ako aj estetike každodennosti v súčasnosti venovaná oprávnená zvýšená pozornosť. Autor habilitačnej práce upozorňuje, že problematika estetiky environmentu vstupuje do estetického výskumu pomerne neskoro (od druhej polovice 20. storočia), v práci sa však venuje aj potrebnému dejinnému zázemiu tejto témy. Zámer autora venovať sa súčasným perspektívam estetiky environmentu je v kontexte výskumu v slovenskom a českom prostredí originálny a práca reaguje na aktuálne podnety tejto subdisciplíny estetiky, nezanedbávajúc pritom východiská, z ktorých estetika environmentu vychádza.

Cieľ práce a jeho plnenie

Autor uvádza, že „[a]mbíciou predkladaného textu je, za pomoci heuristickej metódy, interpretácie a komparácie pramenného materiálu [...] predstaviť hlavné myšlienkové centrá estetiky environmentu a preskúmať jej potenciál rozvoja“ (s. 8). Tento cieľ sleduje vo všetkých štyroch kapitolách, keď ho zmysluplne rozdelí na čiastkové ciele. Prvá kapitola poskytuje vhodný vstup do problematiky, objasňuje terminologické a obsahové východiská skúmania environmentu, prírodného prostredia, ľudského životného prostredia a pod., aby následne poukázala na problematiku estetiky environmentu. Keďže k subdisciplíne estetika environmentu sa estetické myslenie dostávalo postupne od estetiky prírody, v ďalšej časti si autor zvolil za cieľ preskúmať historické pozadie tejto disciplíny a skúmaním predkantovských, Kantových a Hepburnových úvah o prírode a estetike prírody si úspešne buduje cestu pre kľúčovú časť práce. Obsiahla a do detailov spracovaná tretia kapitola, v ktorej sa autor venuje súčasným kognitivistickým a nekognitivistickým teóriám estetiky environmentu, ponúka šesť modelov, či teórií kľúčových postáv výskumu v teórii estetiky environmentu. Nejde však len o sumarizáciu myšlienok alebo detailné predstavenie šiestich teoretikov (Carlson, Saito, Stecker, Berleant, Carroll, Brady), ale o dôkladnú interpretáciu a analýzu ich myslenia. Ak s niektorými názormi teoretikov estetiky autor habilitačnej práce nesúhlasí, poskytuje fundované argumenty, ktorými

svoju interpretáciu zdôvodní, a na základe ktorých môže s týmito autoritami viesť fundovaný autorský dialóg. Silnou stránkou práce je štvrtá kapitola, ktorá sa venuje budúcnosti estetiky environmentu. Autor túto výzvu poňal originálne a môže sa zdať, že trochu zariskoval, keď sa pokúsil o predstavenie potenciálu Kantovej estetiky v priestore súčasnej estetiky environmentu. Autor však dôkladne pozná Kantovu estetiku, vrátane detailného poznania pojmov (obzvlášť dôležitého termínu vznešeného), čo je pre postup práce kľúčové, a zároveň je výborne oboznámený s aktuálnym výskumom v estetike environmentu, čím sa mu stanovené ciele darí naplniť. U Kanta autor skúma možnosti uplatnenia jeho kategórie úcty, adekvátnosť jeho prístupu pri estetickom hodnotení mestského environmentu ako aj jeho možné využitie v estetike každodennosti. V tom je úspešný. Práca však zároveň ponúka ďalšie možnosti, ktoré sa dajú v súvislosti s Kantovou estetikou v budúcnosti skúmať a bude nepochybne zaujímavé sledovať autorove ďalšie kroky vo výskume. Taktiež je tu priestor na to, aby sa autor zamyslel aj nad limitmi a obmedzeniami Kantovej estetiky v dnešnej dobe a kriticky zhodnotil jej slabé miesta.

Zvolené metódy spracovania

Autorovi sa v práci darí držať sa stanoveného cieľa ísť cestou heuristickej metódy, interpretácie a komparácie, a vo svojom výskume postupuje trpezlivo, svedomito, systematicky a vecne. Bez zaváhania sa pohybuje pri predstavení pojmu environment, genézy estetiky environmentu, jej definícii a historického pozadia, aby následne pri analýze metodologických prístupov k estetike environmentu a súčasných perspektív estetiky environmentu dokázal, že problematiku má veľmi dobre zvládnutú nielen po obsahovej a interpretačnej, ale aj metodologickej stránke.

Výsledky habilitačnej práce

Autor sa výborne orientuje v svetovej, slovenskej aj českej literatúre k skúmanej problematike. Neunikajú mu súvislosti, jeho interpretácia teórií a prístupov k estetike environmentu, ako aj svedomité dlhoročné skúmania I. Kanta svedčia o jeho autorskej vyspelosti a sú znakom poctivej vedeckej práce so snahou dôkladne pochopiť a interpretovať rôzne prístupy k estetike environmentu a preskúmať potenciál Kantovej estetiky v tejto oblasti. V skúmaní stanovených výskumných otázok sa pohybuje s prehľadom, zároveň však dôkladne upozorňuje na úskalia či slabé miesta konkrétnych teoretických prístupov, či už ide o kognitivistickú alebo nekognitivistickú líniu tejto estetiky. Keďže je veľmi dobre oboznámený s aktuálnym výskumom estetiky environmentu vo svete, starostlivo čitateľa prevádza jednotlivými teóriami, zároveň však dokáže jasne artikulovať svoj postoj a pohľad na predkladané problémy. Výborne pozná nielen Kantovu *Kritiku súdnosti*, ale aj ďalšie jeho práce relevantné pre tento výskum a okrem toho, že v habilitačnej práci podáva ucelený obraz o súčasnom stave výskumu v estetike environmentu, do

tohto výskumu sám aktívne vstupuje, keď sa v štvrtej kapitole pokúša o skúmanie uplatniteľnosti Kantovej estetiky. Týmto autor nepochybne prináša nové poznatky do oblasti skúmania a to nielen v slovenskom prostredí, pretože jeho spôsob uvažovania najmä v spomínanej záverečnej kapitole, v ktorej sa venuje skúmaniu potenciálu Kantovej estetiky pre súčasné iniciatívy estetiky environmentu by si našiel priestor pre interpretáciu na medzinárodnej úrovni, o čom autor aktívne presviedča svojou vedecko-výskumnou činnosťou v ostatných rokoch.

Otázky do diskusie

1. V práci sa paralelne pracuje s termínmi „environmentálna estetika“ a „estetika environmentu“. Ten prvý termín je používaný zväčša pri citátoch z českého jazyka, v ktorom je českými autormi tento termín preferovaný vo väčšine prác, pričom autor habilitačnej práce vysvetľuje prečo uprednostňuje termín „estetika environmentu“. Zaujíma ma, ako autor chápe rozdiel medzi týmito termínmi, prečo sa v českom jazyku uprednostňuje „environmentálna estetika“ a tiež ako sa prejavuje odlišnosť medzi „aesthetics of the environment“ a „environmental aesthetics“ v anglickom jazyku.
2. V súvislosti s návrhom možného rozvoja estetiky environmentu v oblasti globalizácie, o ktorom autor píše v súvislosti s prácami Y. Saito, ma zaujíma, či sú v súčasnom estetickom diskurze prítomné viaceré takéto tendencie a prístupy. V tejto súvislosti by som sa rada opýtala aj na autorov názor, či Kantova *Kritika súdnosti* poskytuje priestor pre analýzy problematiky globalizácie.

Záverečné hodnotenie

Pozitívne hodnotím, že habilitačná práca *Súčasné perspektívy estetiky environmentu* Mgr. Adriána Kvokačku vyplnila v slovenskom prostredí estetiky značnú medzeru a konštatujem, že ide o originálne a prínosné dielo, ktoré spĺňa všetky kritériá kladené na tento typ práce.

Habilitačnú prácu *Súčasné perspektívy estetiky environmentu* autora Mgr. Adriána Kvokačku, PhD. **odporúčam** prijať na obhajobu a po úspešnej obhajobe a habilitačnej prednáške **odporúčam** udeliť vedecko-pedagogický titul docent v odbore habilitačného konania a inauguračného konania **estetika**.

V Prešove 10. januára 2022

doc. Mgr. Sandra Zákutná, PhD.